

# STICHTING VOOR RUDOLF STEINER PEDAGOGIE

JAARVERSLAG OVER 2015



## **INHOUD JAARVERSLAG OVER 2015**

Ten geleide

Ondersteunde projecten in 2015

Project Vrijeschoolbeweging.nl

Ontstaan / geschiedenis / betekenis voor de vrijeschoolbeweging

*De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* in de huidige omgeving

Het verlenen van financiële steun

Beknopt financieel verslag over 2015

Bestuur / Doelstelling

Slotwoord

## TEN GELEIDE

Het bestuur van de *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* biedt u hierbij het jaarverslag over 2015 aan.

In dit jaar is binnen de Stichting een nieuw fonds in het leven geroepen: Fonds Ongesubsidieerde Vrijescholen. Er zijn op dit moment drie (kleine) vrijescholen in Nederland die met veel enthousiasme en een grote inzet de vrijeschoolpedagogie op een vrije manier vormgeven, maar hiervoor geen overheidssubsidie ontvangen. De onderwijsinspectie houdt de grondwettelijk vereiste onderwijskwaliteit wel in de gaten en is vol lof hierover! Ouders bekostigen dit onderwijs grotendeels zelf, maar kunnen niet altijd voldoende bijdragen om alle kosten te dekken. Daarnaast zijn er gelukkig verschillende mensen en instanties die met hun bijdragen, o.a. via het genoemde fonds, ervoor zorgen dat deze initiatieven kunnen functioneren. Aan deze initiatieven is in 2015 vanuit ons fonds €11.000 overgemaakt.

In het verslagjaar is er aan de verschillende projecten en initiatieven financiële hulp verleend voor een bedrag van € 4.700 (inclusief een verstrekte lening). Zie voor een korte omschrijving van de projecten van 2015, bladzijde 4 t/m 8. Op onze website staat een overzicht van alle ondersteunde initiatieven van de afgelopen jaren: [www.steunvrijeschool.nl](http://www.steunvrijeschool.nl).

We hopen u met dit jaarverslag een goede indruk te geven van onze activiteiten en de besteding van de door u geschonken financiële bijdragen. We hopen natuurlijk ook, dat u in de komende jaren weer in de gelegenheid zult zijn om ons te ondersteunen in het mogelijk maken van deze projecten en activiteiten ter bevordering van de verdere ontwikkeling van het vrijeschoolonderwijs !

*Het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie*

## ONDERSTEUNDE PROJECTEN IN 2015

Uit het **Algemene Fonds** werd dit jaar een bijdrage gegeven aan:

### ☀ **Euritmiegezelschap Klank en Beweging**

Al sinds 2006 bestaat de Sjostakovitsj-projectgroep, een Nederlands-Russisch euritmie-ensemble die al verschillende euritmie-projecten heeft gerealiseerd. Enkele weken per jaar wordt er intensief samengewerkt. Verdere uitwerkingen, oefeningen en organisatie vinden dan in de ‘thuislanden’, Rusland en Nederland plaats. Voor de uiteindelijke opvoering wordt ieder jaar een tournee gepland.

Dit jaar was het een Russisch sprookje ‘*De Heks en de Zusterzon*’ dat werd opgevoerd in scholen en instituten. De totale kosten bedroegen ruim € 20.000,-. Omdat de scholen en instituten niet de volledige kosten kunnen betalen, wordt er bij verschillende instanties en particulieren om financiële hulp gevraagd. Ook uit ons Algemene Fonds is hieraan een bijdrage van € 1.000,- gegeven.

De opvoeringen zelf waren steeds een groot feest. Ongelooflijk beeldend werden de verschillende scènes ten tonele gebracht, kleurig, inventief, geestig en begrijpelijk voor groot en klein!

### ☀ **Project ‘Fenomenologie naar de schoolbanken’**

Reeds enkele jaren wordt gewerkt aan lesmateriaal voor scholen over de biologie en dan met name menskundige onderwerpen, vanuit fenomenologisch standpunt bezien. Met de financiële ondersteuners van dit project is een afsluitende vergadering geweest. Het project heeft een voorlopige afronding gekregen in een lerarenboek over vier orgaanstelsels in de mens. De uitgave van dit boek kostte iets meer dan oorspronkelijk begroot. RSP heeft vorig jaar ook €1.500,- aan dit project bijgedragen. Inmiddels is vanuit het Rijk € 20.000,- beschikbaar gesteld om een leerlingenboek (2 hoofdstukken daarvan) te ontwikkelen. Dit komt uit een nieuw ingesteld fonds om leraren te activeren om nieuwe dingen te ondernemen. Hopelijk kan er volgend jaar een beroep worden gedaan op ditzelfde fonds om de rest van het beoogde leerlingenboek te schrijven.

Uit het **Arnold Henny Fonds** werd dit jaar een bijdrage gegeven aan:

### ☀ **Michaëlbijeenkomst voor jongeren**

Vanuit een samenwerkingsverband tussen de vrijeschool-PABO en de Antroposofische Vereniging is in september 2015 een zingevingswEEK georganiseerd voor studenten (tussen de 18 en 35 jaar) van alle antroposofisch georiënteerde opleidingen en eenieder die belangstelling heeft in de antroposofie. De week werd gehouden op de Paasheuvel op de Veluwe, van 28 september t/m 2 oktober. Ruim 275 jongeren namen er aan deel. In tal van werk-

en gespreksgroepen is het thema uitgediept: door middel van kunst, bezinning, maatschappelijke verantwoordelijkheid, individuele scholing en ontwikkeling. In de avonden mochten we genieten van performances, theatervoorstellingen, muziek (klassiek en modern) en een dansfeest. We leven in een tijd waar Michaël tijdgeest is en de vraag was wat dat betekende ook voor het individuele leven. Deze Michaëlweek ging met name over ‘de tijd’, en onze menselijke verhouding daartoe.

Om het voor studerende jongeren betaalbaar te houden is door verschillende instanties een financiële ondersteuning gegeven. Ook onze stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft hieraan € 1.500,- bijgedragen omdat de studenten van de vrijeschool-PABO straks leraren worden op de vrijescholen en een inspiratiebron als deze als zeer welkom ervaren.

### **Vrijeschoolliederen.nl**

De website [www.vrijeschoolliederen.nl](http://www.vrijeschoolliederen.nl) is in juli 2013 van start gegaan, met financiële steun o.a. van onze Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie. Het is een groot succes. Er komen zo'n 2200 bezoekers per week om te zoeken in het arsenaal van – tot nu toe – 2750 liederen. Inmiddels zijn er ook voor Engelse en Duitse liederen aparte websites met elk ruim 1400 liederen. Hiervan wordt internationaal veel gebruik van gemaakt. Intussen is het nodig gebleken om het technische systeem achter de website aan te passen aan de groeiende collectie. Onze Stichting heeft een onderdeel van dit ombouwproject, namelijk de bibliotheek fluitmuziek, met € 440,- ondersteund.

Uit het **Fonds voor het Kleine Kind** werd dit jaar een bijdrage gegeven aan:

### **Stichting Cursus Rudolf Steiner Pedagogie voor het kleine kind**

Na een intensieve voorbereiding vond op 20 maart 2015 een feestelijke jubileum themadag plaats om het 35-jarig bestaan van de stichting te vieren. Er waren bijna 300 deelnemers, waaronder als eregast Irma Vonk, één van de mensen uit de oorspronkelijke initiatiefgroep van 35 jaar geleden. Jeanne Meijs hield een indrukwekkende lezing over hoog-sensitieve kinderen en Christja Mees presenteerde een boek met beweegbare platen. Er was een keuze uit acht werkgroepen met onderwerpen die je met of voor jonge kinderen kunt doen. De financiële bijdrage van onze Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie was al in het vorige boekjaar overgemaakt.

Uit het **Fonds Ongesubsidieerde Vrijescholen** werd dit jaar aan bijdragen overgemaakt:

### ☀ **School De Hofakker**

In september 2015 is er op initiatief van ouders een nieuwe vrijeschool gestart in Vorden (bij Zutphen). Een kleinschalig project op een boerderij zodat de leerlingen ook praktische ervaring opdoen in het omgaan met dieren en planten en de zorg voor de aarde; bovendien hebben de leerkrachten de vrijheid om de vrijeschoolpedagogie in zijn volle omvang te praktiseren op deze kleinschalige, ongesubsidieerde vrijeschool.

Bij de oprichting is een financiële ondersteuning overgemaakt van € 3.000,- voor de inrichting van lokalen en aankoop van meubilair.

Zie voor verdere gegevens: [www.dehofakker.nl](http://www.dehofakker.nl)

### ☀ **De Werfklas in Culemborg**

Ruim twaalf jaar geleden werd door twee vrijeschoolleerkrachten een nieuwe vrijeschool opgericht in Culemborg. Het was een kleinschalig ongesubsidieerd initiatief in een groot huis waarin zich ook woonappartementen bevonden. Meer dan 40 kinderen kunnen er niet worden opgenomen. Jammer, want er is altijd een wachtlijst. Er is een kleuterklas en zes klassen die in verschillende combinaties van de inmiddels 4 leerkrachten (plus stagiaires) hun basisjaren doorlopen. Er is veel ruimte voor eigen initiatief van de kinderen; er wordt veel buiten gewerkt op de stadsboerderij en aan het eind van elk jaar voeren de kinderen met zijn allen een toneelstuk op waar het plezier van afspat!

Omdat de school niet gesubsidieerd wordt – de inspectie heeft er wel een hoge waardering voor! – wordt er een beroep gedaan op schenkers om het werk mogelijk te maken en extra's te kunnen financieren. Om enkele van deze projecten te noemen:

- De bijscholing van de leraren in de vorm van studie menskunde, intuïtieve pedagogiek van Pär Ahlbom, clownswerk bij Madeleine de Vletter enzovoort.
- Het is belangrijk dat kinderen werken met mooie, natuurlijke materialen: schriften, teken- en schrijfmateriaal, handwerkmateriaal, enzovoort. Deze worden aangekocht bij Mercurius.
- In de Michaëlstijd gaan de kinderen een dag naar Driebergen om daar te leren smeden bij Erik Lemmens.
- Boeken voor de schoolbibliotheek
- Bal-a-vis-x, een uit Amerika overgewaaide methode waarbij de motoriek en het kruisen van de middellijn wordt ondersteund met balletjes, waardoor leerproblemen bij de wortel worden aangepakt.
- Huur van de sportzaal, omdat er in het eigen gebouw geen sportzaal is.
- Zomerweek in Portugal, waar de leerkrachten van de Werfklas in een cursus hun ervaringen doorgeven aan de 30 leerkrachten van de verschillende

vrijeschoolinitiatieven in Portugal. Omdat het in Portugal ook allemaal beginnende initiatieven zijn en er dus geen geld is om zomaar docenten voor een cursus uit te nodigen, is dit geheel gefinancierd vanuit de 'schenkingenpot'.

In totaal kon in 2015 € 8.000,- worden overgemaakt vanuit de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie.

Verdere informatie is te vinden op [www.werfklas.nl](http://www.werfklas.nl).

## **PROJECT VRIJESCHOOLBEWEGING.NL**

*“Met deze website maken we de band voelbaar tussen (oud-)leerlingen, (oud-)ouders, leerkrachten en andere betrokkenen bij de vrijeschool. Zo kan samenhang ontstaan, een vrijeschoolbeweging. Ambassadeurs voor de vrijeschool vinden er de nieuwste ontwikkelingen. Met hun aanhang en steun kunnen de vrijescholen zich nog verder ontwikkelen. Zo maken we samen de vrijeschool sterk en bieden ruimte voor groei.”*

Met die bedoeling heeft het RSP-bestuur in oktober 2014 een website met nieuwsbrief en Facebook-pagina gelanceerd. Nagestreefde aanpak is om de plaatselijke vrijescholen de regie te geven, zodat zij op den duur gericht hun opgebouwde contacten kunnen benaderen voor concrete fondswervingsacties. In het jaar 2015 is de respons stormachtig gegroeid. De waardevolle inhoud en de vele Facebookcontacten hebben ons aantrekkelijk gemaakt. In toenemende mate worden we benaderd om zaken bekend te maken. Parallel daaraan komen bij ons ook steeds meer vragen binnen, als een laagdrempelige ‘helpdesk’ van de vrijeschoolbeweging.

Alle berichten die op Facebook geplaatst worden hebben minimaal 2000x bereik, op wat enkele na. Met uitschieters naar de 4K, 6K, 8K en zelfs meer dan 10K! Dat is een enorm bereik. De meest populaire artikelen op de website gaan over lifestyle, ouderpedagogie en onderwijspolitiek. Nieuwe initiatieven krijgen van ons optimale aandacht.

Het uitbrengen van nieuwsbrieven is kostbaar en de groei van het aantal inschrijvingen daarop stelt teleur (van 400 naar 1000 abonnees, die van gem. 1,8 scholen het nieuws willen. Toch is het de enige basis voor gerichte acties.

Er is met dit project een doorzoekbaar archief ontstaan voor alle kopij die beschikbaar gesteld wordt. Dat is een goede besteding van de RSP-gelden, naast de potentie van het project om nieuwe bronnen voor fondsenwerving aan te boren.

*RSP draagt in 2015 bij met € 4.621.*



## ONTSTAAN, GESCHIEDENIS EN BETEKENIS VAN DE RSP VOOR DE VRIJESCHOOLBEWEGING

Op 1 juni 1963 werd het Kleuterfonds opgericht. Vele vrije kleuterscholen konden in hun ontstaansfase worden geholpen, waarmee een stevige basis werd gelegd onder het hele vrijeschoolonderwijs in Nederland.

Later werd dit kleuterfonds samen met andere fondsen gebundeld en kreeg het de naam *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie*, kortweg RSP.

Grote bekendheid had in de zeventiger jaren het *Fonds ter Bevordering van Opleiding en Begeleiding van Leraren in het Vrije School Onderwijs* – in de wandeling “het fonds met de lange naam” genoemd – dat met de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie werd geïntegreerd. De opleiding van vrijeschoolleraars en ook die van euritmisten – destijds nog niet door de overheid gesubsidieerd – werd financieel geholpen. Deze opleidingen zijn sinds 1 januari 2013 onderdeel van Hogeschool Leiden, onder de naam Vrijeschool Pabo.

Een ander bekend deelfonds was het *Landelijk Bovenbouw Fonds* dat destijds het opzetten van nieuwe scholen voor voortgezet vrijeschoolonderwijs financieel mede mogelijk maakte. Dit fonds heeft de scholen voor voortgezet vrijeschoolonderwijs in Bergen, Breda, Groningen, Maastricht, Middelburg en Nijmegen financieel geholpen om de eerste jaren door te komen.

Deze acties van de RSP, die over een groot aantal jaren heen hebben plaatsgevonden, zijn voor de ontwikkeling van de vrijescholen in Nederland, mede dankzij de inzet van zeer velen, van groot belang geweest. Intussen heeft zowel het voortgezet vrijeschoolonderwijs als (voormalige) Hogeschool Helicon geen financiële ondersteuning van externe fondsen meer nodig door de overheidsfinanciering en de ouderbijdragen.

## **DEELFONDSEN VAN DE STICHTING VOOR RUDOLF STEINER PEDAGOGIE**

Het *Kleuterfonds*, dat later het *Fonds voor het Kleine Kind* werd, is vanaf 2003 als deelfonds rechtstreeks onder het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie gekomen. Hieruit worden o.a. nieuwe initiatieven van peutergroepen en kinderdagverblijven gefinancierd.

Het *Arnold Henny Fonds* is een deelfonds, opgericht in 1997 dankzij een gift uit de nalatenschap van Arnold Henny. Het heeft ten doel om sociale initiatieven binnen de vrijeschoolbeweging te bevorderen.

### *Fonds Ongesubsidieerde Vrijescholen*

Nadat in 2009 een deelfonds was ingericht voor de *Werfklas* in Culemborg op basis van een rekening-courant, is dit ondergebracht bij het *Fonds Ongesubsidieerde Vrijescholen*, een nieuw fonds binnen de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie dat in de loop van 2015 is ingericht speciaal voor ongesubsidieerde initiatieven. Naast De Werfklas in Culemborg is nu ook de Boerderijschool in Vorden alsmede de Vereniging tot Steun Anfortas te Breda hierin ondergebracht. In 2015 werkte dit fonds nog geheel volgens het rekening-courant principe. Vanaf 2016 worden de inkomsten en uitgaven van dit fonds in de hele exploitatie opgenomen. Op bladzijde 14 zijn de cijfers van dit fonds nog niet opgenomen.

## **DE STICHTING VOOR RUDOLF STEINER PEDAGOGIE IN DE HUIDIGE OMGEVING**

Al naar gelang de ontwikkelingen in de vrijeschoolbeweging verandert de positie en de taak van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie.

In de zeventiger en de tachtiger jaren van de vorige eeuw moesten grote bedragen worden bijeengebracht voor de opleidingsinstituten en voor een levensvatbare ontwikkeling van het voortgezet vrijeschoolonderwijs. Inmiddels zijn al deze instellingen gesubsidieerd en heeft de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie meer een aanvullende financiële taak voor projecten die niet onder de subsidie vallen maar die wel belangrijk zijn voor de verdere ontwikkeling van de vrijeschoolpedagogie.

*Wat verstaan wij onder vrijeschoolpedagogie?*

Vrijeschoolpedagogie is geen methodisch-didactisch systeem, maar eerder een *opvoedkunst*, en wel om datgene wat in de mens aan positieve vermogens verborgen ligt, te wekken, te voeden en tot ontplooiing te brengen. Om kinderen en jonge mensen te kunnen begeleiden op deze weg naar hun eigen mens-zijn, is het voor hun leraren van groot belang om te werken aan de inhoud en de eigen scholing met de antroposofie als bron. Rudolf Steiner heeft hiervoor vele praktische aanwijzingen en mogelijkheden gegeven. Onderzoeken die het werk bevorderen worden waar mogelijk financieel ondersteund door de RSP. Het gaat dan vooral om onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten ten behoeve van de inhoudelijke versteviging van de basis van de vrijeschoolpedagogie die niet uit de gebruikelijke subsidies te financieren zijn.

Van groot belang voor de Nederlandse vrijescholen is ook het werk dat wordt geïnitieerd vanuit de internationale pedagogische sectie in Dornach, waarvoor de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie graag substantiëlere bedragen ter beschikking zou willen stellen.

*Het Kleine Kind*

Een warme en liefdevolle opvang en begeleiding van de kleinste kinderen, in de leeftijd van 0 tot 4 jaar, is van essentieel belang voor hun toekomst en vormt tevens een belangrijk voorportaal van de vrijescholen. Daarom is het voor de RSP nog steeds een actueel speerpunt om financieel behulpzaam te zijn bij initiatieven ten behoeve van het kleine kind.

*Samenwerking met de Iona Stichting*

Omdat de *Iona Stichting* en de *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* beide actief zijn om de pedagogie van Rudolf Steiner te bevorderen, is er soms overleg over subsidie-aanvragen.

De *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* legt zich vooral toe op de (mede)financiering van kleinschalige initiatieven en onderzoeken op het gebied

van de vrijeschoolpedagogie, terwijl de *Iona Stichting* zich vooral richt op landelijke dan wel regionale activiteiten waarvan duidelijk is dat deze een grotere uitstraling hebben.

### *Koepelgroep Vrijescholen*

De Pedagogische Sectie van de Antroposofische Vereniging in NL heeft eind 2007 het initiatief genomen om de organisaties binnen de vrijeschoolbeweging in NL bijeen te roepen. Hieruit is de Koepelgroep ontstaan waaraan deelnemen: Vrijeschool Pabo (Onderdeel van Hogeschool Leiden), Vereniging van vrijescholen, Begeleidingsdienst voor vrijescholen, Vereniging voor Vrije Opvoedkunst, de Pedagogische Sectie van de Antroposofische Vereniging in Nederland, de Ouderacademie en de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie.

Er was regelmatig overleg om de verantwoordelijkheden af te stemmen en de samenwerking te verstevigen.

In 2016 is een andere vorm gekozen voor het overleg. De Vereniging van vrijescholen heeft het initiatief genomen tot een jaarlijkse werklunch. Deze is bedoeld voor organisaties, stichtingen, platforms, magazines en netwerken – online en offline die zich bezig houden met vrijeschoolonderwijs. De eerste vond plaats op 15 april 2016. Er vond een levendige uitwisseling plaats met ideeën om elkaars werk te versterken. Er waren deelnemers van een twaalftal organisaties.

## HET VERLENEN VAN FINANCIËLE STEUN

Aanvragen voor financiële steun uit de algemene reserve of uit een van de deelfondsen worden door het stichtingsbestuur beoordeeld. Zo nodig wordt nader contact met de aanvrager opgenomen, waarna het bestuur aan de hand van een aantal beoordelingscriteria een besluit neemt.

Bij de bespreking van de aanvragen wil het bestuur, naast het pedagogisch ontwikkelingsbelang, ook inzicht krijgen in de kans op succes van het project. De omvang van de vraag moet in redelijke verhouding staan tot de mogelijkheden van het fonds. Verder moet het project passen binnen de doelstelling van de Stichting.

Het is voor het bestuur belangrijk dat er een goed contact ontstaat met de initiatiefnemers en dat deze over de resultaten van hun project verslag uitbrengen, wat ook weer kan worden gepubliceerd op onze website, zo mogelijk met foto's erbij. Om de geldstroom in beweging te houden vragen we de initiatiefnemers ook om de vermelding van de RSP en eventuele verspreiding van flyers, bijvoorbeeld onder de ouders van kinderen waarvoor hun initiatief is bestemd.

De vastgestelde speerpunten van beleid van de Stichting leiden tot prioriteiten bij het toekennen van bijdragen.

Deze speerpunten zijn:

- het bevorderen van activiteiten op pedagogisch gebied ten behoeve van het kleinste kind (van vóór de kleuterschoolleeftijd).
- Het ondersteunen van initiatieven van vrijeschoolleraren in kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs, waarvoor de overheidssubsidie geen of onvoldoende ruimte biedt.
- het bevorderen van onderzoek- en ontwikkelingswerk ten behoeve van de vrijeschoolpedagogie, landelijk en internationaal.

## FINANCIEEL VERSLAG

Het vermogen van de stichting bestaat uit een algemene reserve en de reserves van deelfondsen.

De middelen worden liquide aangehouden, opdat snel en effectief kan worden gewerkt.

### Balans per 31 december 2015 (in euro's):

ACTIVA		PASSIVA	
Immateriële vaste act	3.810	Algemene reserve	31.204
Leningen u/g	12.700	Reserve deelfondsen	40.095
Nog te ontvangen	3.923	Reserve steuntoezeggingen	-
Liquide middelen	52.961	Nog te betalen	2.095
	<u>73.394</u>		<u>73.394</u>
	=====		=====

### Exploitatierkening over 2015

BATEN		LASTEN	
Ontvangen donaties	27.524	<i>Steunverlening uit:</i>	
Kosten fondswerving	- 1.119	- Algemeen Fonds	2.700
Boekverkopen (Ter verdieping)	961	- Fonds Kleine Kind	-
Ontvangen rente	154	- Hennyfonds	1.500
		Vrijeschoolbeweging.nl	4.621
		Overige lasten	342
		<i>PR, secr. en adm.kosten</i>	3.151
		<i>Saldo</i>	15.206
	<u>27.520</u>		<u>27.520</u>
	=====		=====

## **BESTUUR**

Het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie was eind 2015 als volgt samengesteld:

Gijs Roeters van Lennep, voorzitter

Joep Eikenboom, secretaris

Stephan Jordan, penningmeester

Lot Hooghiemstra, bestuurslid

Roelof Jan Veltkamp, bestuurslid

Kitty Steinbuch, bestuurslid

De financiële administratie wordt gevoerd door Jacques van den Boogaart van Tolsteeg Administraties te Utrecht.

## **DOELSTELLING**

In artikel 2 van de statuten wordt vermeld dat de stichting ten doel heeft *'het bevorderen van de pedagogie van Dr. Rudolf Steiner in het algemeen, zowel binnen als buiten Nederland en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords'*.

Daartoe beoogt de stichting gelden te verwerven uit schenkingen, erfstellingen en legaten, subsidies, donaties en andere baten.

## **SLOTWOORD**

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft behoefte aan bijdragen van mensen die de vrijeschoolpedagogie een warm hart toedragen.

Met name de ondersteuning van onderzoeks- en ontwikkelingswerk ten behoeve van de vrijeschoolpedagogie, landelijk en internationaal, vraagt nog steeds aandacht. Ook de activiteiten op pedagogisch gebied ten behoeve van het heel kleine kind zijn van groot belang voor een verantwoorde opvang in de voorschoolse fase.

Zonder de financiële steun van donateurs is dit werk niet mogelijk!

Bijdragen kunnen worden overgemaakt naar  
bankrekening nummer NL84 TRIO 021.21.96.405  
t.n.v. de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie te Zeist.  
Voor bijdragen vanuit het buitenland: BIC TRIONL2U 021.21.96.405.

### **Belangrijk voor periodieke schenkingen:**

Vanaf 2014 is het ook mogelijk om direct (dus niet via een notaris) een schriftelijke overeenkomst te sluiten met onze stichting voor een periodieke schenking. Als u minimaal vijf jaar lang een gift wilt doen aan ons fonds en de overeenkomst is gesloten, dan kan deze gift worden afgetrokken in uw aangifte inkomstenbelasting. Voor periodieke schenkingen geldt geen drempelinkomen of maximaal aftrekbaar bedrag. Een formulier kan u op aanvraag worden toegezonden. Dit is ook te vinden op de website: [www.steunvrijeschool.nl](http://www.steunvrijeschool.nl).

Het postadres van de stichting is:  
Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie  
Postbus 692  
3700 AR Zeist

E-Mail: [info@steunvrijeschool.nl](mailto:info@steunvrijeschool.nl)  
Website: [www.steunvrijeschool.nl](http://www.steunvrijeschool.nl)